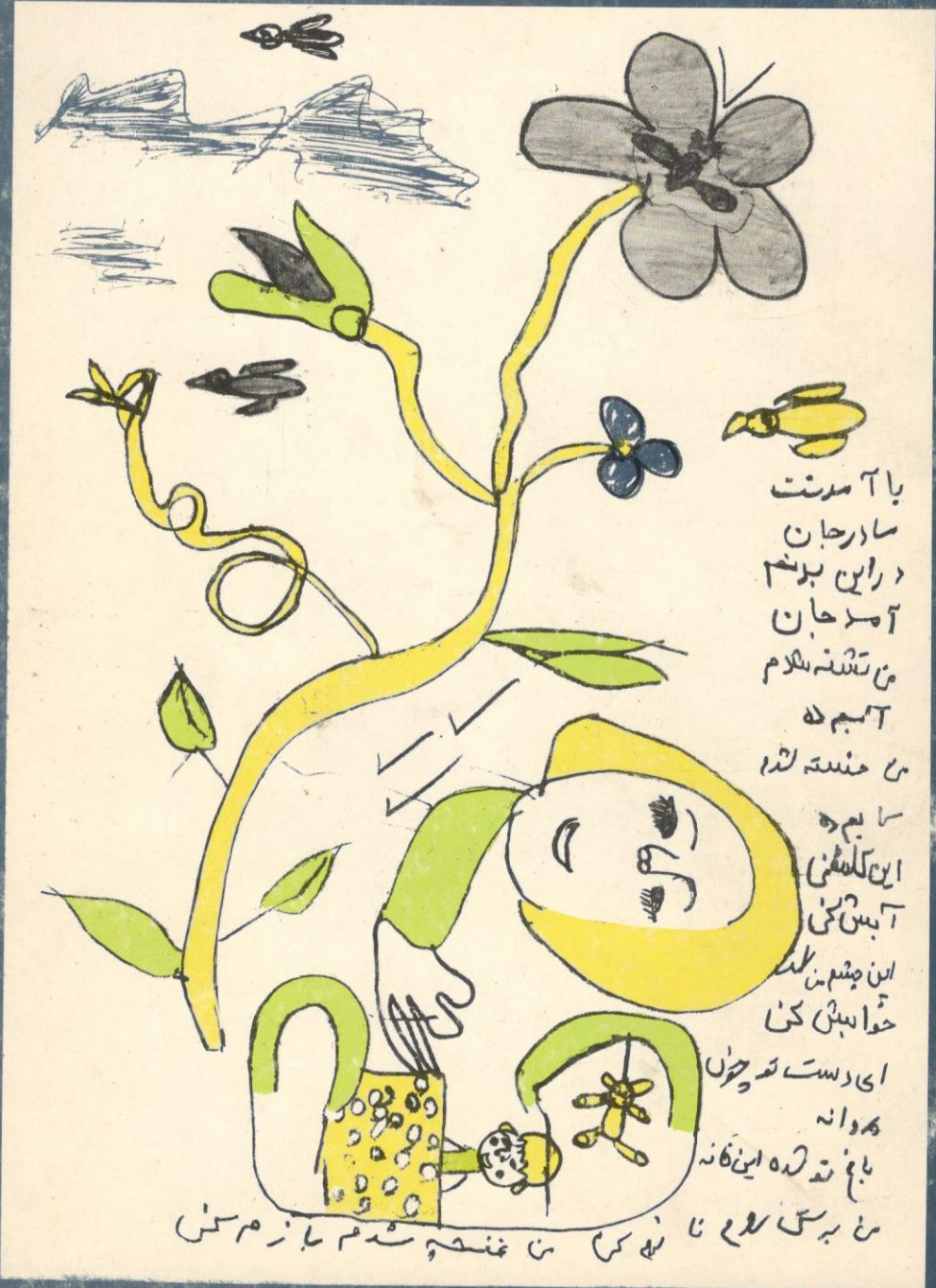

روانشناسی تربیتی

جلد اول

تألیف: مرتضی منطقی

۱	مقدمه
۵	۱- نگاه‌های به روحیات روانشناسی تربیتی
۸	۱-۱- زمینه‌های فطری نوجوانان
۱۶	۱-۲- نوجوانان در مسیر هویت‌یابی
۲۳	۱-۳- شکل‌گیری هویت نوجوانان
۳۲	۱-۴- نگاهی به عوامل مؤثر در تحولات شخصیتی نوجوانان
۴۱	۲- معلم در چشم و دل شاگرد
۴۵	۱- تألیف: مرتضی منطقی چشم و دل شاگرد
۴۸	۲-۱- معلم و مجلسی به عنوان تحقق‌بخش آرمان‌جویی نوجوانان
۵۱	۲-۲- رابطه عمیق شاگرد با معلم
۵۳	۲-۳- تأثیر عمیق معلم در شاگرد
۶۳	۳- عیب‌شناسی مشکل
۷۲	۳-۱- روش‌های منسجم‌گردآوری داده

جلد اول

۷۵	۳-۲- بررسی عنوان
۸۱	۳-۳- روش‌ها
۸۶	۳-۴- روش‌ها
۹۰	روانشناسی تربیتی
۹۱	واقع‌نگاری
۹۳	۳-۵-۱- روش‌های فرضی، معلومات و استمداد و حقایق
۹۶	۳-۵-۲- روش‌های فرضی، معلومات و استمداد و حقایق
۹۷	۳-۵-۳- روش‌های غیر مستقیم‌گردآوری داده
۹۸	۳-۵-۴- روش‌های تراغکی
۱۰۶	۳-۵-۵-۱- روش‌های فرضی، معلومات و استمداد و حقایق

رضیة رسالنه

رضیة رسالنه: به: رسالنه

رسالنه

انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه تربیت معلم

رضیة رسالنه

نام کتاب: روانشناسی تربیتی

تالیف: مرتضی منطقی

چاپ اول: بهار ۱۳۷۱

حروفچینی: مرکز کامپیوتر جهاد دانشگاهی دانشگاه تربیت معلم

لیتوگرافی: تصویر

تیراژ: ۳۰۰۰

حق چاپ و هرگونه تقلید برای جهاد دانشگاهی دانشگاه تربیت

معلم محفوظ است.

۱	مقدمه
۵	۱- نگاهی به روحیات دوران نوجوانی
۸	۱-۱ زمینه های فطری نوجوان
۱۶	۱-۲ نوجوان در مسیر هویت یابی
۲۳	۱-۳ شکل گیری هویت نوجوان
۳۲	۱-۴ نگاهی به عوامل مؤثر در تحولات شخصیتی جوانان
۴۱	۲- معلم در چشم و دل شاگرد
۴۵	۲-۱ جایگاه رفیع معلم در چشم و دل شاگرد
۴۸	۲-۲ معلم و معلمی به عنوان تحقق عینی آرمان جویی نوجوان
۵۱	۲-۳ رابطه عمیق شاگرد با معلم
۵۳	۲-۴ تأثیر عمیق معلم در شاگرد
۶۳	۳- سبب شناسی مشکل
۷۲	۳-۱ روشهای مستقیم گردآوری داده
۷۲	۳-۱-۱ مشاهده
۷۵	۳-۱-۲ مصاحبه
۸۲	۳-۱-۳ بررسی سوابق
۸۹	۳-۱-۴ پرسشنامه
۹۰	۳-۱-۵ شرح حال
۹۱	۳-۱-۶ واقعه نگاری
۹۳	۳-۱-۷ تستهای هوشی، معلومات و استعداد و علایق
۹۶	۳-۲ روشهای غیر مستقیم گردآوری داده
۹۶	۳-۲-۱ تستهای فرافکن
۱۰۶	۳-۲-۱-۱ آزمون تصاویر مبهم

۱۱۸	۳-۲-۱-۲ آزمون خانواده	۲
۱۵۷	۳-۲-۱-۳ کشیدن اشکال	۳
۱۶۵	۳-۲-۱-۴ آزمون دُوس	۴
۱۷۱	۳-۲-۱-۵ تکنیکهای بازی	۵
۱۷۶	۳-۲-۱-۶ جملات نیمه تمام	۶
۱۸۴	۳-۲-۱-۷ انشاء	۷
۱۸۹	۳-۲-۱-۸ تکمیل محاوره و داستان	۸
۱۹۵	۳-۲-۱-۹ سؤالاتی ظاهراً علمی	۹
۱۹۷	۳-۲-۱-۱۰ شخصیت‌های سه گانه	۱۰
۲۰۰	۳-۲-۱-۱۱ تکمیل تصاویر	۱۱
۲۰۴	۳-۲-۱-۱۲ مرتب کردن کارتها	۱۲
۲۰۴	۳-۲-۱-۱۳ درام روانی و درام اجتماعی	۱۳
۲۰۸	۳-۲-۱-۱۴ تداعی کلمات	۱۴
۲۱۱	۳-۲-۱-۱۵ آزمون لکه‌های جوهر	۱۵
۲۱۵	۳-۲-۲ آزمون گروه سنجی	۱۵
		۱۶
		۱۷
		۱۷
		۱۷
		۱۸
		۱۸
		۱۹
		۱۹
		۲۰
		۲۰
		۲۱
		۲۱
		۲۲
		۲۲
		۲۳
		۲۳
		۲۴
		۲۴
		۲۵
		۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

به بحث روانشناسی تربیتی از دیدگاههای متفاوتی نگریسته شده است. برخی از مؤلفان، روانشناسی تربیتی را تقریباً معادل روانشناسی عمومی^۱ دانسته اند. برخی دیگر به صورت عمده، از دریچه تئوریهای یادگیری^۲ و گاه کاربرد این تئوریا در امر آموزش به آن نگریسته اند.^۳

(۱) ر.ک. روانشناسی تربیتی، دکتر علی شریعتمداری، نشر مشعل، بی.ت.
(۲) ر.ک. روانشناسی یادگیری و تدریس (روانشناسی تربیتی)، دکتر علی اکبر سیف، دانشگاه ابرویحان، چاپ ۱۳۵۸، ۲.
روانشناسی تربیتی، مک دانلد، ترجمه زهره سرمد، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶
روانشناسی تربیتی، لی.جی. کرانباخ، ترجمه مسعود رضوی، دهخدا، ۱۳۶۴
(۳) ر.ک. کاربرد روانشناسی در آموزش، رابرت بیلر، ترجمه دکتر پروین کدیور، نشر دانشگاهی، ۱۳۶۷

این نحوه نگارش خواه ناخواه به مباحث روانشناسی یادگیری بسیار نزدیک است و در اصل بین این دو دیدگاه حدفاصل مشخصی وجود ندارد. مؤلفان دیگری در مباحث روانشناسی تربیتی با بهادادن به مسأله رشد^۱ تا حدود زیادی از سایر مباحث چشم پوشیده اند. دیدگاه اینان تا حد زیادی با روانشناسی رشد منطبق است و بین این دو حیطه مرز خاصی مشاهده نمی گردد.

با توجه به اختلاف نظرهایی که به آن اشاره شد و با توجه به اینکه تقریباً تمامی دانشجویان دانشگاهها و مراکز تربیت معلم و بسیاری از دانشجویان دوره های بازآموزی درس روانشناسی تربیتی را می گذرانند - هر چند مباحث نظری این درس (با گرایش یادگیری یا رشد) در تهاجم فرهنگی غرب و سقوط ارزشهای انقلاب، که مستقیم و غیرمستقیم جوانان انقلاب اسلامی را هدف قرار داده اند، به معاضدت معلمان و مربیان نمی آید - ما بر آن شدیم که به بازنگری جدی در سرفصلهای روانشناسی تربیتی پرداخته، مرکز ثقل مباحث نظری این درس را به مباحث کاربردی اختصاص دهیم، تا اولاً در برخورد با تشتت و تهاجم فرهنگی موجود که نوجوانان ما را به محاصره خود در آورده، کار مفیدی انجام داده باشیم و ثانیاً در برخورد با مشکلات عدیده رفتاری و تربیتی که در محیط مدارس به چشم می خورد (که متأسفانه کسی به شکل جدی پاسخگوی آن نیست) ابزار بالنسبه کار آمد و مفیدی به مربیان و معلمان درد آشنا و دلسوز ارائه دهیم، تا آنها با تکیه بر امکانات موجود و در دسترس، حداقل به شکل مطلوبتری با موانع و مشکلات فوق برخورد کنند.

با توجه به این نکات، کتاب حاضر، با اهدافی عمدتاً کاربردی، در سه جلد تدوین شده است.

جلد نخست کتاب به شناخت و ارائه ابزارهایی جهت سبب شناسی معضلات روانی، عاطفی و رفتاری دانش آموزان می پردازد.

(۱) ر.ک. روانشناسی تربیتی، علیرضا مرادی، رضا کرمی نوری، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۷

جلد دوم کتاب، که متکی بر تجربیات بیش از ۲۰۰۰ تن از معلمان و مربیان تربیتی است، به ارائه روشهای درمانی پرداخته است که معلمان و مربیان تربیتی، علی رغم دانش محدود روانشناسی خود، بتوانند این روشها را در عمل به کار بگیرند.

جلد سوم کتاب هم به برخی از مسائل لازم در زمینه های رشد، یادگیری، خلاقیت، انگیزش و ... پرداخته است.

در کتاب نخست در دو فصل کوتاه و مجمل به روحیات نوجوانی و جایگاه معلم در چشم و دل شاگرد توجه شده است. در فصل اول تلاش شده تا با تذکر مجدد روحیات نوجوانان، مربیان و معلمان بیشتر از پیش متوجه روانشناسی خاص نوجوانان و جوانان و نقاط قوت و ضعف دانش آموزانی که به دست آنها سپرده شده اند، باشند.

در فصل دوم از جایگاه معلم در چشم و دل شاگرد سخن رفته و متقابلاً سعی شده است از عواملی که جایگاه معلمان را به جایگاهی رفیع و منیع افزایش داده، و برعکس، از عواملی که این جایگاه را به حسیض ذلت می کشاند، یاد شود، تا به این ترتیب معلمان اولاً با شناخت بهتر ویژگیهای روانی دانش آموزان، و ثانیاً با شناخت هرچه بهتر جایگاه خودشان، به برخورد با محصلان اقدام کنند.

در فصل سوم، که به عنوان مقدمه ای جهت ورود به بحث روشهای درمانی ارائه شده است، از گردآوری داده ها با شیوه های مستقیم و غیر مستقیم سخن رفته است. در قسمت گردآوری داده ها با شیوه های مستقیم از روشهایی همچون مشاهده، مصاحبه و ... یاد شده است. در قسمت گردآوری داده ها با شیوه های غیر مستقیم تستهای فرانکن و تست گروه سنجی به شکلی نسبتاً مفصل مورد بحث قرار گرفته اند و مجموعاً این امکان را برای معلمان و مربیان فراهم می آورد که ضمن شناخت ذهنیت دانش آموزان، به جایگاه آنها در سطح کلاس پی ببرند. ادغام اطلاعات گردآوری شده به شکلهای مستقیم و غیر مستقیم، نیم رخ روانی بالنسبه جامعی از کلاس و یکایک دانش آموزان فراهم آورده، در اختیار معلم یا مربی قرار می دهد تا معلم با توجه به این شناختها اولاً مانع از

